

Jagers en Boeren

Lesbrief Archeon Cultuurpalet 2023/24

Tijd: 90 minuten

Groepsgrootte: ongeveer 15 leerlingen per Archeotolk (medewerker van Archeon)

Bezoekadres:

Museumpark Archeon

Archeonlaan 1

2408 ZB Alphen aan den Rijn

Het programma:

Ontvangst bij entree Museumpark Archeon in het Archeologiehuis van Zuid-Holland. De klas wordt in tweeën gesplitst en elke groep wordt begeleid door een medewerker van Archeon. De groepen bestaan dan uit ongeveer 15 leerlingen. Afhankelijk van het aantal klassen dat de lessen tegelijk volgt wordt de volgorde van het programma per groep bepaald.

Ontvangst in het Archeologiehuis van Zuid-Holland:

Filmpje 10 minuten

Jagers

Hoe leven de jagers 15 minuten

Activiteit:

- Vuur maken met vuurboog 15 minuten
- Speerwerpen 15 minuten

Boeren

Hoe leven de boeren 15 minuten

Activiteit:

- Broodje bakken 15 minuten

Afsluiting/evaluatie Museum 5 minuten

Kerdoelen PO

Het lesprogramma van Archeon 'Jagers en boeren' sluit aan bij de volgende kerndoelen van het primair onderwijs in de leergebieden, geschiedenis (kerndoelen 51 t/m 53) en oriëntatie op jezelf en de wereld:

- Mens en samenleving kerndoel 39.
- Natuur en techniek , kerndoelen 40, 41, 44.
- Ruimte, kerndoelen 47, 49.
- Tijd kerndoelen 51, 52, 53.

De leerlingen verwerven enige kennis over en krijgen waardering voor aspecten van cultureel erfgoed. Kerndoel kunstzinnige oriëntatie 56.

Vorbereiding op de les

<https://schooltv.nl/video/het-klokhuis-steentijd-eerste-boeren/>

<https://hetklokhuis.nl/tv-uitzending/3555/steentijd-eerste-boeren>

Het kamp van de jagers, vissers en verzamelaars

Na de laatste ijstijd wordt het warmer in Nederland en begint de midden steentijd, langzaam raakt heel Nederland begroeid door een gemengd loofbos.

In het bos vinden de jagers alles wat ze nodig hebben om te overleven. Materialen voor de huizen, voor gereedschappen en voor hun kleding, dat maakten de mensen allemaal zelf!

Kinderen leerden van hun ouders hoe ze dingen moesten maken, hoe ze moeten jagen en wat er eetbaar is in het bos. Noten, bessen, zaden, vruchten, vis en wild staat op het menu van de jagers.

Hun trotste bezit is het jacht en visgerei zoals de pijl en boog en de vissperen.

In het kamp van de jagers, vissers en verzamelaars staat sinds juni 2023 een nieuwe hut. Archeologen vonden sporen van zo'n hut bij Kampen in Overijssel. 8.500 jaar geleden waren mensen in deze hut vuursteen aan het bewerken tot gereedschap, maakten ze het eten klaar en werd er gewerkt met de bast van bomen om er allerlei gebruiksartikelen van te maken.

Voor dit huis gebruikten de jagers dunne boomstammetjes die met wilgentakjes aan elkaar gebonden zijn. Als dakbedekking en voor de muren is riet gebruikt. Ze woonden hier waarschijnlijk niet het hele jaar lang maar trokken af en toe naar andere jacht- of viskampjes.

In de winter kan het best koud zijn maar met kleding van rendierhuiden blijf je lekker warm.

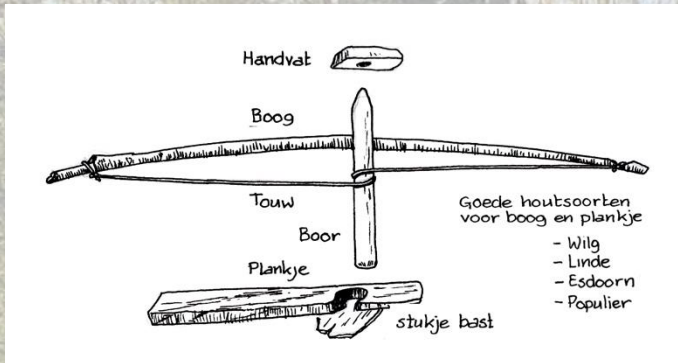
Wist je dat je zelfs kleding kunt maken van brandnetels en boombast!

Om vuur te maken gebruikten de jagers een houtje wat draait in een plankje. Met een boog erbij gaat het al wat makkelijker maar het valt niet mee hoor om echt vuur te maken.

Activiteiten

- Speerwerpen
- Vuur maken met een vuurboog

De eerste boeren boerderij

In het Midden-Oosten, in vruchtbare gebieden, gingen mensen voor het eerst zelf gewassen verbouwen en dieren houden als vee. Als in heel Nederland nog jagers, vissers en verzamelaars wonen komt in het zuiden van ons land een groep mensen wonen die de kennis van het nieuwe bestaan als boeren hebben.

Bijna 8000 jaar geleden komen de eerste boeren in Limburg wonen op de vruchtbare grond. De eerste boeren blijven op een vaste plek wonen en bouwen grote boerderijen vlak bij elkaar als in een dorp. De tijd van de eerste boeren wordt de nieuwe steentijd genoemd.

De boerderijen zijn gemaakt van dikke houten boomstammen, in de muren zit een vlechtwerk van wilgentakken en die zijn met leem ingesmeerd. Leem is een soort klei met zand erdoor.

Het zijn grote boerderijen met verschillende vuurplaatsen, waarschijnlijk woonde hier een grote familie bij elkaar.

Als de mensen graan gaan verbouwen kunnen ze de granen malen en er brood van bakken, in de boerderij is een lemen oven te vinden. Emmer en eenkoorn zijn oude graansoorten maar er werden ook groenten verbouwd zoals erwten en peultjes.

Wist je dat er op de akkers een plantje groeit waarvan je kleding kunt maken? Het plantje heet vlas, je maakt er linnen van en dat gebruiken we nu nog steeds.

De eerste boeren hielden schapen, geiten, runderen en varkens. Van deze dieren kun je het vlees, de melk en ook natuurlijk de huiden gebruiken voor het maken van kleding.

Naast het nieuwe bestaan op een vaste plek, het houden van dieren en verbouwen van gewassen gebruiken deze boeren ook potjes van gebakken klei. De potjes hebben versieringen met geometrische vormen in banden, vanwege deze versieringen worden deze eerste boeren in Limburg ook wel de Lineaire Bandkeramiek genoemd.

Activiteit

- Bij de eerste boeren boerderij kunnen de leerlingen hun eigen stokbroodje bakken bij het vuur.

Ter afsluiting van het programma verzamelen we weer in het museum

De leerlingen hebben het verschil gezien in verschillende leefwijzen van de jagers en de boeren.

We zijn in deze lessen niet eens aangekomen bij de metaaltijden zoals de brons en de ijzertijd, die tijden zijn het laatste stukje van de prehistorie voordat de Romeinen ons land binnen vallen.

Wist je dat je met vuursteen alleen geen vuur kan maken. Pas als je de vuursteen tegen iets slaat waar ijzer in zit komen er vonkjes waarmee je vuur kunt maken. In de ijzertijd kun je met een ijzeren vuurslag tegen vuursteen slaan om vuur te maken!

Natuurlijk is iedereen welkom als bezoeker in Archeon om te zien hoe het verder gaat in die metaaltijden, bij de Romeinen of in de middeleeuwen.

